

УДК 66.086.2

ОЧИЩЕННЯ ТРАНСФОРМАТОРНОЇ ОЛИВИ В ЕЛЕКТРИЧНОМУ ПОЛІ

Назаренко І.П., д.т.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел. (619) 42-11-52

Анотація – в роботі розглянуто особливості очищення трансформаторної оливи в електричному полі, що біжить.

Ключові слова – трансформаторна олива, очищення, електрод, електричне поле.

Постановка проблеми. Трансформаторна олива є рідким діелектриком, що отримується шляхом перегонки нафти. Діелектричні властивості трансформаторної оливи знаходяться в прямій залежності від ступеня його зволоження і забруднення різними домішками: чим більше в маслі вологи і механічних домішок, тим нижче його електрична міцність. У ремонт поступають пошкоджені трансформатори, що знаходилися в роботі тривалий час, тому олива в них буває настільки сильно зволоженою і забрудненою, що повторно використовувати її можна тільки після очищення і сушки. Очищення трансформаторної оливи від механічних домішок, що містяться в ній, і вологи зазвичай проводять за допомогою спеціальних апаратів - центрифуги і фільтр-преса. Процес очищення в таких апаратах є дуже енерговитратним. Тому застосування менш енерговитратних технологій є актуальним завданням. До таких технологій відноситься очищення діелектричних рідин в електричному полі, зокрема в такому, що біжить [1,2,3].

Аналіз останніх досліджень. Використання електричного поля, що біжить, в пристроях очищення діелектричних рідин має суттєві переваги: достатньо високий ступінь очищення; відсутність накопичення частинок домішок на електродах; відсутність потреби зупинки процесу для розвантаження вловлених частинок домішок.

Для підвищення ефективності роботи таких пристроїв потрібно зменшувати відстань між електродами та діаметр циліндричних електродів. Як показано в роботі [4], при цьому збільшується сила, що діє на поляризовану в електричному полі частинку. В міжелектродному просторі системи циліндричних електродів поле сили, що діє на частинку в електричному полі, неоднорідне. Особливо ця неоднорідність

має місце поблизу електродів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). В статті поставлена задача провести аналіз поля сил поблизу поверхні електродів, що створюють біжуче електричне поле, і визначити можливість затримки частинок домішок на електродах.

Основні матеріали дослідження. Електричне поле, що біжить, створюється за допомогою рядів циліндричних електродів, на які подають багатофазну (зокрема, трифазну) напругу.

Для опису електричного поля таких систем електродів був застосований метод комплексного потенціалу з конформним перетворенням областей [4]. Були отримані рівняння, що описують поле сили [5]:

$$\left. \begin{aligned} \vec{F} &= A \cdot \frac{B}{D} \cdot \frac{\bar{D} \cdot \bar{C} - \bar{H} \cdot \bar{B}}{(\bar{D})^3} \\ z &= \frac{h}{\pi} \sum_{k=1}^n \ln(\varpi - a_k) + \frac{h}{\pi} \sum_{i=1}^m \ln(\varpi - c_i) \end{aligned} \right\}; \quad (1)$$

$$B = \frac{dW_{\varpi}}{d\varpi} = \frac{1}{\pi} \left(\sum_{k=1}^n \frac{U_{1(k-1)} - U_{1k}}{\varpi - a_k} + \sum_{i=1}^{m-1} \frac{U_{2i} - U_{2(i+1)}}{\varpi - c_{i+1}} + \frac{U_{1n} - U_{2l}}{\varpi - c_l} \right); \quad (2)$$

$$C = \frac{d^2W_{\varpi}}{d\varpi^2} = -\frac{1}{\pi} \left(\sum_{k=1}^n \frac{U_{1(k-1)} - U_{1k}}{(\varpi - a_k)^2} + \sum_{i=1}^{m-1} \frac{U_{2i} - U_{2(i+1)}}{(\varpi - c_{i+1})^2} + \frac{U_{1n} - U_{2l}}{(\varpi - c_l)^2} \right); \quad (3)$$

$$D = \frac{dz}{d\varpi} = \frac{h}{\pi} \left(\sum_{k=1}^n \frac{1}{\varpi - a_k} + \sum_{i=1}^m \frac{1}{\varpi - c_i} \right); \quad (4)$$

$$H = \frac{d^2z}{d\varpi^2} = -\frac{h}{\pi} \left(\sum_{k=1}^n \frac{1}{(\varpi - a_k)^2} + \sum_{i=1}^m \frac{1}{(\varpi - c_i)^2} \right); \quad (5)$$

де F - сила, що діє на поляризовану частинку в електричному полі, Н;

A - параметр, що характеризує поляризацію частинки, Н·м/В²;

W - комплексний потенціал, В;

z - функція, що конформно відображає верхню півплощину комплексної площини ϖ на багатокутник;

h - розмір міжелектродної області (відстань між рядами електродів), м;

a_k, c_i - параметри функції, що відображає;

U - потенціал електродів, В.

Топологія поля сил відповідно рівнянням (1) - (5) будувалась за

допомогою програмних засобів MATLAB. Діюче значення потенціалів на електродах приймалось рівним 1 В. Співвідношення розмірів міжелектродної області - 1.

Побудовані на рис.1 і 2 складові поля сил показують, що Y-складова сили в міжелектродній області має однаковий знак, і тому завдяки цій складовій частинки домішок будуть рухатись вздовж рядів електродів в зону вивантаження з технологічного блоку.

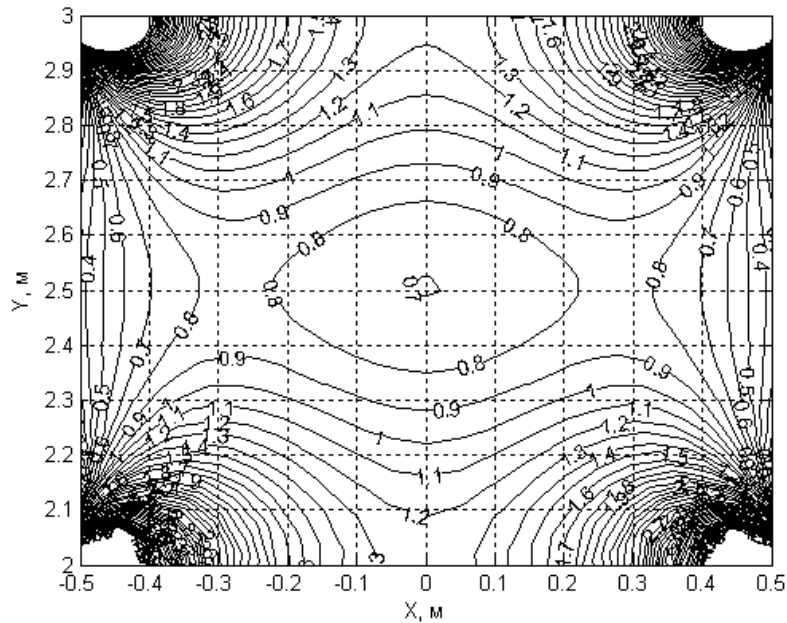

Рис. 1. Поле Y-складової сили, що спрямована вздовж рядів трифазних електродів

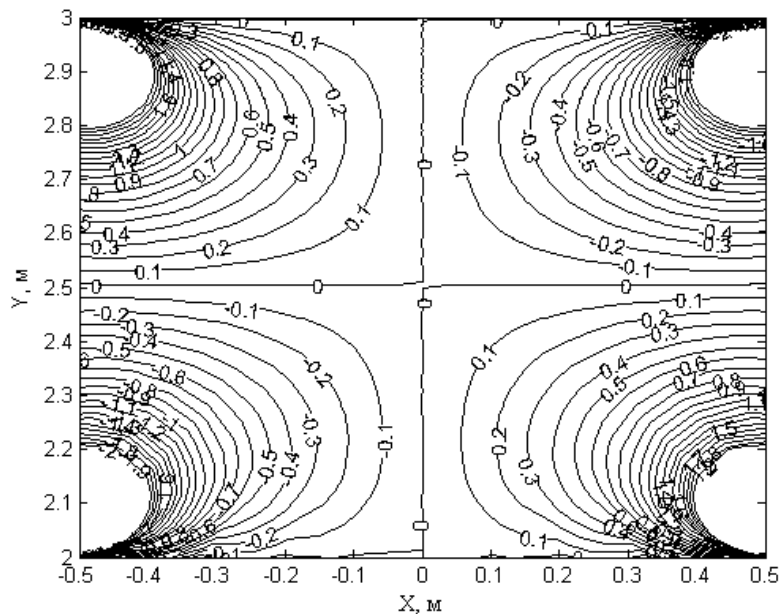

Рис. 2. Поле X-складової сили, що спрямована перпендикулярно рядам трифазних електродів

X-складова сили при русі частинки вздовж рядів електродів (вздовж координати Y) змінює знак, і тому при певних значеннях сили вона може бути осадженою на електрод (рис. 3).

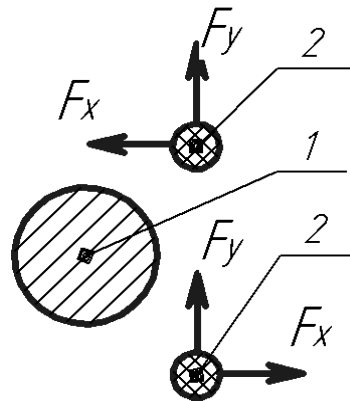

Рис. 3. Сили, що діють на частинку поблизу електроду:
1 – електрод; 2 – частинка

Для оцінки можливості осадження частинки на електрод потрібно розглянути поле сили поблизу електроду (рис. 4, рис. 5).

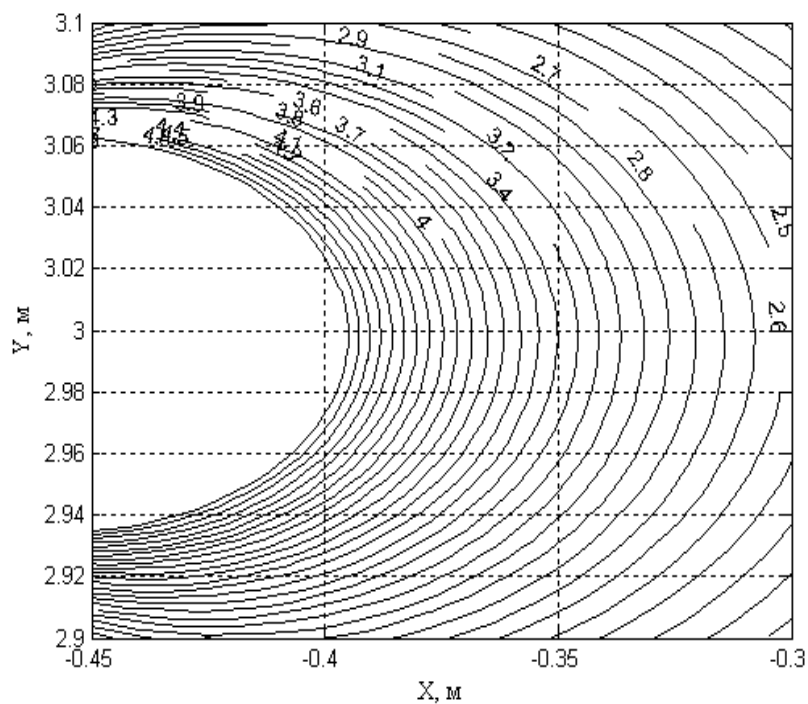

Рис. 4. Поле Y-складової сили поблизу електроду

Середнє значення Y-складової сили поблизу електроду складає 3,8 Н.

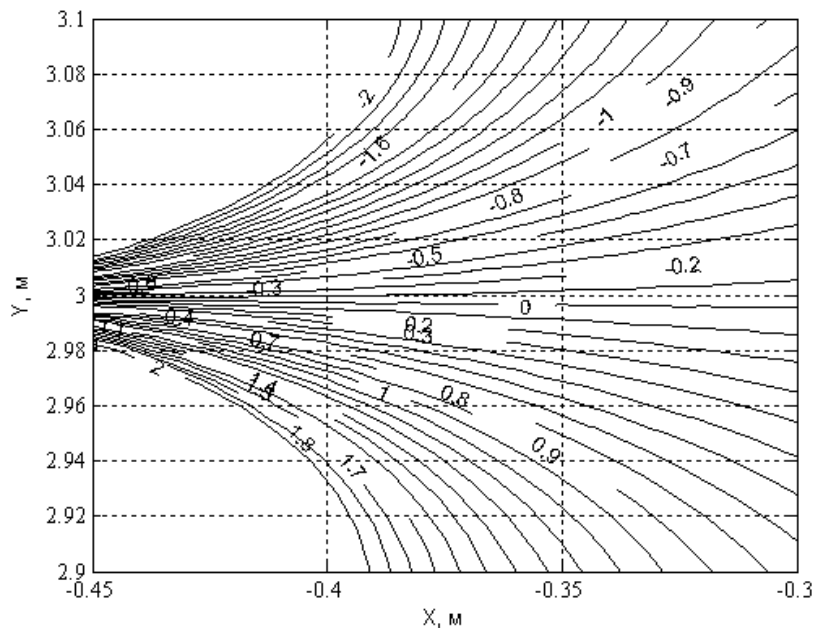

Рис. 5. Поле X-складової сили, поблизу електрода

Середнє значення X-складової сили поблизу електрода складає 0,8 Н.

Висновки. Аналіз величини та напрямку X- та Y-складових сили показує, що умови, при яких частинка може затриматись на поверхні електрода, відсутні. Тобто при русі частинки під дією Y-складової сили біжучого поля вздовж електродів X-складова сили відхиляє частинку, що набігає від електроду, а потім повертає її до початкового напрямку руху.

Література:

1. *Эфендиев О.Ф.* Электроочистка жидкости в пищевой промышленности / *О.Ф. Эфендиев.* – М.: Пищевая промышленность, 1977. –149 с.
2. Пат. 94810 Україна, МПК В 01D35/6. Спосіб електричної очистки діелектричних рідин / *І. П. Назаренко, В. А. Дідур.* - № а200911592; заявл. 13.11.2009 ; опубл. 10.06.2011, Бюл. № 11.
3. *Назаренко І.П.* Сепарація діелектричних суспензій в біжучому електричному полі / *І.П. Назаренко* // Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України / Редкол.: *Д.О. Мельничук* (відп. ред.) [та ін.] – К., 2010. - Вип.148. - С. 117-122.
4. *Назаренко І.П.* Теоретичні дослідження взаємодії електричного поля з діелектричними суспензіями в багатоелектродних системах / *І.П. Назаренко* // Праці ТДАТУ. - Мелітополь, 2012. - Вип. 12, т. 1. - С. 35-45.

5. *Лаврентьев М.А.* Методы теории функции комплексного переменного/ *М.А. Лаврентьев, Б.В. Шабат.* – М.: Наука, 1987. – 740 с.

ОЧИСТКА ТРАНСФОРМАТОРНОГО МАСЛА В ЭЛЕКТРИЧЕСКОМ ПОЛЕ

Назаренко И.П.

Аннотация – в работе рассмотрены особенности очистки трансформаторного масла в бегущем электрическом поле.

THE PURIFICATION OF TRANSFORMER OIL IN THE ELECTRIC FIELD

I. Narzarenko

Summary

Features of the purification of transformer oil in the running electric field are considered in a paper.